

پاورپوینت درس **20** مطالعات اجتماعی پایه پنجم ابتدایی

وزیران کاردان، شهرهای آباد

تهیه و تنظیم:

نام معلم:

مدرسه:

کلاس:

20

درس بیستم

وزیران کاردان، شهرهای آباد

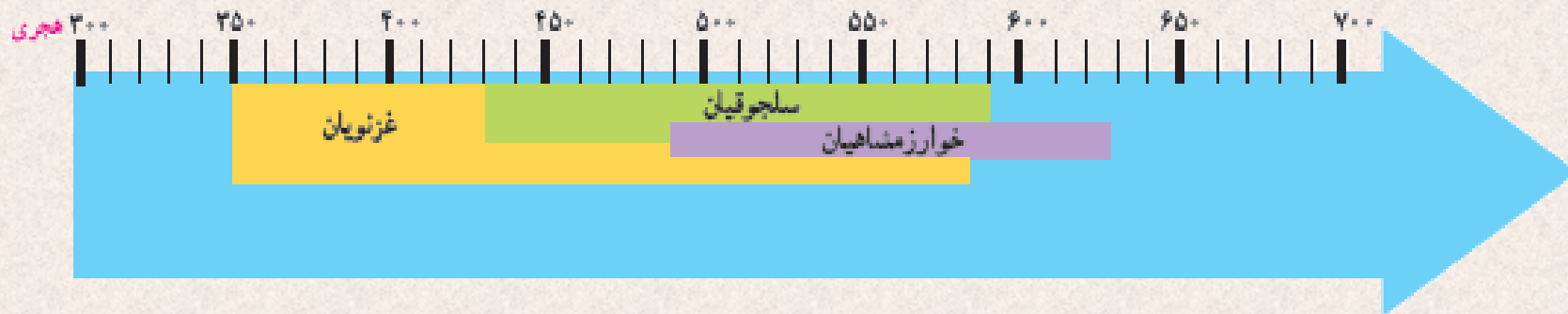

ورود ترکان به ایران

ترکان مردمی بودند که در نواحی شمال شرقی ایران زندگی می کردند. آن ها زندگی قبیله ای داشتند و کاراصلیشان، دامداری بود. با گسترش دین اسلام تا منطقه ی ماوراءالنهر، ترکان مسلمان شدند و برخی از قبایل ترک به تدریج در داخل ایران رفت و آمد کردند. برخی از ترکان با استفاده از استعدادها و توانایی های خود به دربار پادشاهان نفوذ کردند و به مقامات مهمی چون فرماندهی سپاه رسیدند.

آنان پس از مدّتی موفق شدند سلسله های
غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان را
تشکیل دهند.

مشهورترین فرمانروای غزنوی، سلطان محمود غزنوی بود. یکی از کارهای مهم سلطان محمود، لشکرکشی به هند بود. او چند بار به آن سرزمین لشکر کشید؛ در آنجا بت خانه ها را خراب کرد و گنج های فراوانی را به غارت برد و بعد به ایران بازگشت. پس از سلطان محمود، پسرش سلطان مسعود به حکومت رسید.

□ قلمرو غزنویان

مناره ی دوره ی غزنویان
غزنین، افغانستان

سلجوقیان حکومتی قدرتمند و قلمرو بسیار وسیعی داشتند.

در زمان سلطان ملکشاه سلجوقی، قلمرو سلجوقیان از شرق تا نزدیکی چین و از غرب تا دریای مدیترانه گسترش یافت.

پایتخت سلطان ملکشاه، شهر اصفهان بود.

برج طغرل در شهر ری

□ قلمرو سلجوقیان

وزیران کاردان ایرانی

حاکمان ترک تبار که از اقوام بیابان گرد بودند، از کشورداری اطلاع چندانی نداشتند. آن ها می دانستند که برای اداره ی سرزمین پهناور ایران و جمعیت زیاد آن، باید از افرادی آشنا با کشورداری استفاده کنند. به همین دلیل، آن ها وزیران باهوش و خردمند ایرانی را انتخاب می کردند.

یکی از وزیران مشهور سلجوقیان، خواجه نظام الملک توسی بود. وی خدمات زیادی در راه عمران و آبادانی ایران انجام داد، اما سرانجام به فرمان سلطان سلجوقی به قتل رسید.

رونق دانش، هنر و معماری

فردوسی شاعر بلند آوازه ی ایرانی

در دوره ی حکومت های ترک تبار به ویژه سلجوقیان، زبان و ادب فارسی مورد توجه قرار گرفت و در قلمرو پهناور آن ها رواج یافت.

از جمله مقرر شد که نامه ها و فرمان های حکومتی، به زبان فارسی نوشته شوند. درحالی که قبل از آن، به زبان عربی نوشته می شدند.

از جمله شاعران ایرانی معروف دوره ی غزنویان، ابوالقاسم فردوسی است.

آیا نام اثر معروف او را می دانید؟

در دوره ی سلجوقیان، به دستور خواجه نظام الملک مدارسى به نام «نظامیه» در شهرهاى بزرگ ساخته شد.

نقاشى مدرسه ی نظامیه

در این دوره، همچنین مساجد، برجها، مناره ها و کاروان سراهاى باشکوهی، بنا شدند .

مسجد جامع ساوه

کاروان سراى رباط قره عشق، خراسان شمالی

خوارزمشاهیان

پس از مرگ سلطان ملکشاه سلجوقی، بین جانشینان او اختلاف افتاد و حکومت سلجوقی، ضعیف شد. سرانجام یکی از فرمانروایان منطقه ی خوارزم، آخرین سلطان سلجوقیان را شکست داد و حکومت خوارزمشاهیان را تشکیل داد. مه مترین سلطان خوارزمشاهیان، سلطان محمد خوارزمشاه بود. در زمان او، قلمرو ایران از سمت شرق گسترش یافت و کشور ما با مغولها همسایه شد. حکومت خوارزمشاهیان با حمله ی مغولها به ایران برچیده شد.

مسجد جامع رُشتخوار، استان خراسان رضوی

□ قلمرو خوارزمشاهیان

به طورکلی، در زمان حکومت های غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان در ایران همچون گذشته، شغل بیشتر مردم، کشاورزی و دامپروری بود. در این دوره، شهرهای بزرگ و آبادی در قلمرو پهناور ایران به وجود آمد. در این شهرها شغل هایی چون سفالگری، آهنگری، بافندگی و تجارت، رواج داشت. بازرگانی با سرزمین های دیگر نیز در این دوره بسیار رونق یافت.

- 1 با توجه به خطّ زمان، سه حکومت ترک تبار را نام ببرید و بگویید دوره ی حکومت کدام یک طولانی تر بوده است.
- 2 چگونه برخی از ترکان در ایران به قدرت رسیدند و حکومت تشکیل دادند؟
- 3 نقشه ی قلمرو سلسله های غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان را مقایسه کنید. وسعت قلمرو کدام یک بیشتر بوده است؟
- 4 متن درس را مطالعه کنید؛ کدام یک از سه حکومت غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان، اهمّیت بیشتری دارند؟ چرا؟
- 5 در زمان حکومت سلسله های ترک تبار، ایرانیان چه نقشی در اداره ی امور کشور داشتند؟ چرا؟

با تشکر و سپاس از معلم خوبم

پایان

